

Onsdagen den 5 november

Kl. 09.00–09.05
10.00–11.46

§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde att *Christer Nylander* (FP) valts till vice ordförande i utbildningsutskottet från och med den 4 november.

§ 2 Utökning av antalet suppleanter i utskott och EU-nämnd

Valberedningen hade, enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag, tillstyrkt att antalet suppleanter i utskott och EU-nämnd skulle utökas enligt följande:

från 22 till 25 i konstitutionsutskottet
från 23 till 25 i finansutskottet
från 22 till 24 i skatteutskottet
från 22 till 24 i justitieutskottet
från 23 till 25 i civilutskottet
från 25 till 28 i utrikesutskottet
från 22 till 26 i försvarsutskottet
från 23 till 26 i socialförsäkringsutskottet
från 21 till 23 i socialutskottet
från 22 till 24 i kulturutskottet
från 24 till 26 i utbildningsutskottet
från 22 till 25 i trafikutskottet
från 24 till 26 i miljö- och jordbruksutskottet
från 23 till 25 i näringsutskottet
från 24 till 26 i arbetsmarknadsutskottet
från 44 till 54 i EU-nämnden

Kammaren biföll valberedningens förslag.

§ 3 Val av extra suppleanter

Val av extra suppleanter i utskott och i EU-nämnden företogs.

Kammaren valde i enlighet med valberedningens förslag till

suppleanter i konstitutionsutskottet

Birgitta Ohlsson (FP)

Johan Pehrson (FP)

Mathias Tegnér (S)

suppleanter i finansutskottet

Maria Arnholm (FP)

Christer Nylander (FP)

suppleanter i skatteutskottet

Said Abdu (FP)

Robert Hannah (FP)

suppleanter i justitieutskottet

Emma Carlsson Löfdahl (FP)

Mathias Sundin (FP)

suppleanter i civilutskottet

Said Abdu (FP)

Lars Tysklind (FP)

suppleanter i utrikesutskottet

Carin Jämtin (S)

Fredrik Malm (FP)

Mathias Sundin (FP)

suppleanter i försvarsutskottet

Eva-Lena Jansson (S)

Leif Pettersson (S)

Lars Tysklind (FP)

Maria Weimer (FP)

suppleanter i socialförsäkringsutskottet

Maria Arnholm (FP)

Bengt Eliasson (FP)

Mathias Tegnér (S)

suppleanter i socialutskottet

Emma Carlsson Löfdahl (FP)

Lars Tysklind (FP)

suppleanter i kulturutskottet

Roger Haddad (FP)

Maria Weimer (FP)

suppleanter i utbildningsutskottet
Said Abdu (FP)
Barbro Westerholm (FP)

Prot. 2014/15:16
5 november

suppleanter i trafikutskottet
Jakop Dalunde (MP)
Roger Haddad (FP)
Fredrik Malm (FP)

suppleanter i miljö- och jordbruksutskottet
Said Abdu (FP)
Emma Carlsson Löfdahl (FP)

suppleanter i näringsutskottet
Maria Arnholm (FP)
Mathias Sundin (FP)

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet
Robert Hannah (FP)
Mats Persson (FP)

suppleanter i EU-nämnden
Said Abdu (FP)
Emma Carlsson Löfdahl (FP)
Bengt Eliasson (FP)
Roger Haddad (FP)
Christer Nylander (FP)
Birgitta Ohlsson (FP)
Johan Pehrson (FP)
Lars Tysklind (FP)
Erik Ullenhag (FP)
Barbro Westerholm (FP)

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:33

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:33 Effekter av särskild löneskatt för äldre
av Jessica Polfjärd (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom den föreskrivna tiden.

Prot. 2014/15:16
5 november

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.
Stockholm den 3 november 2014
Finansdepartementet
Magdalena Andersson (S)
Enligt uppdrag
Rikard Jermsten
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:35

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:35 Bromma flygplats och Sundsvallsregionen
av Lena Asplund (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 13 november
2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 3 november 2014

Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2014/15:36

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:36 Bromma flygplats
av Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 13 november
2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 3 november 2014

Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2014/15:37

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:37 Bromma som regionernas flygplats
av Hans Wallmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 27 november
2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 3 november 2014
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Prot. 2014/15:16
5 november

Interpellation 2014/15:56

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:56 Bromma flygplats
av Fredrik Malm (FP)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 13 november
2014.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 3 november 2014

Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motion
2014/15:36 till arbetsmarknadsutskottet

EU-dokument

KOM(2014) 666 till skatteutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den*
25 december.

§ 6 Informationsutbytesavtal med Macao SAR

Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU2

Informationsutbytesavtal med Macao SAR (prop. 2013/14:230)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

Prot. 2014/15:16
5 november

§ 7 Informationsutbytesavtal med Grenada

Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU3
Informationsutbytesavtal med Grenada (prop. 2013/14:231)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 8 Lagen om kvotplikt för biodrivmedel och relaterade skattebestämmelser utgår

Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU4
Lagen om kvotplikt för biodrivmedel och relaterade skattebestämmelser
utgår (prop. 2013/14:246)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 9 Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning

Civilutskottets betänkande 2014/15:CU2
Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning (prop. 2013/14:236)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

§ 10 EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar – tillsyn och sanktioner

Civilutskottets betänkande 2014/15:CU3
EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar – tillsyn och sanktioner
(prop. 2013/14:239)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 11.)

SkU2 Informationsutbytesavtal med Macao SAR

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU3 Informationsutbytesavtal med Grenada

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU4 Lagen om kvotplikt för biodrivmedel och relaterade skattebestämmelser utgår

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU2 Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU3 EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar – tillsyn och sanktioner

Kammaren biföll utskottets förslag.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 9.05 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 10.00, då en aktuell debatt om valfrihet och vinst i välfärden skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 10.00.

§ 12 Aktuell debatt om valfrihet och vinst i välfärden

*Aktuell debatt
om valfrihet och
vinst i välfärden*

Anf. 1 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! Det sprids just nu en oro över Sverige för den nya Löfvenregeringens politik, som hotar jobb och tillväxt och som också hotar omtyckta skolor, välfungerande vårdcentraler och hemtjänstföretag som ger trygghet till äldre.

Nu utlovas förslag som innebär att många just nu frågar sig om de ska behöva lägga ned sin verksamhet. Det beror inte på att elever, patienter eller äldre inte uppskattar dem eller på att verksamheten går dåligt, utan det beror enbart på att den nya regeringen har gjort ett val. Den nya regeringen har valt Vänsterpartiet före valfriheten.

För Alliansen är det viktigt att stå upp för en gemensamt finansierad välfärd men också trygghet, valfrihet och möjligheten att välja. Det finns självfallet exempel på både offentligt driven och privat driven skola och omsorg som inte håller måttet, och det är oacceptabelt. För oss har det varit

centralt att bidra med förslag kring detta för att vi skulle kunna uppnå breda överenskommelser.

Jag kan dock konstatera att den här regeringen har valt en annan väg. Ni valde att bryta friskoleuppgörelsen. Ni valde att bryta med valfriheten, och det är detta som dagens debatt kommer att handla om. Valfriheten är inte till salu.

(Applåder)

Anf. 2 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! För drygt 20 år sedan inleddes en mindre revolution på välfärdens område. Det fanns goda grunder till det. Stigande kostnader och byråkratisk stelbenthet pekade i samma riktning: Beslutanderätten behövde flyttas närmare människorna.

De metoder som valdes handlade om att härma marknadens funktions-sätt. Genomförandet skedde snabbt och utan konsekvensanalyser. Det är beklagligt. Ett mer gediget utredningsarbete hade besparat oss många oönskade konsekvenser. Utan ideologiska skygglappar då hade verkligheten sett annorlunda ut i dag.

År 1992 lade regeringen Bildt fram sin proposition om valfrihet och fristående skolor. Enligt propositionen skulle de fristående skolorna leda till fler pedagogiska inriktningar, fler föräldrakooperativ och fler speciella ämnesprofiler. Förhoppningarna kom att gälla alla delar av välfärden, som öppnades för valfrihet och privata alternativ.

I dag, över 20 år senare, kan vi jämföra med det verkliga utfallet. Mycket blev bra. Även om det inte gått att belägga att privat välfärd generellt håller högre kvalitet finns det studier som visar på att själva mångfal-den har lett till en positiv konkurrens som höjt kvaliteten i alla skolor.

Framför allt har valfriheten ett värde i sig. För de flesta av oss är det en självklarhet att vi ska kunna välja den vårdcentral som passar oss bäst. Att gå tillbaka till äldre tid, då den valfriheten inte fanns, är uteslutet.

Detta värdefulla ska vi slå vakt om. Men insikten om valfrihetens värde får inte stå i vägen för fortsatta förbättringar. Det är värt att notera att det ingenstans i propositionen om fristående skolor står att skattepengar ska bli till vinster i stället för att användas till att anställa fler lärare. Det var inte företagens villkor som stod i centrum, utan det var eleverna och deras behov.

De värden som beskrevs 1992, om valfrihet, sann mångfald, non-profit-aktörer och en välfärd som utgår från individen är lika giltiga i dag, men ingen av oss kan påstå att dessa värden är fullt förverkligade. Vi måste ha modet att se att allt inte blev som det var tänkt och ha kraften att åtgärda de brister som uppstått.

Herr talman! Det var aldrig meningen att enskilda riskkapitalbolag skulle tjäna miljarder på att äga skattefinansierade vård- och omsorgsföretag i bara några år. Men det är också viktigt att komma ihåg att det finns många välfärdsbolag som inte tar ut några större vinster. Den styrning vinstintresset skapar medför dock risker.

På en ordinarie marknad garanterar konkurrens och valfrihet kvalitet, men välfärden fungerar inte som en marknad. Jämfört med en vanlig konsumentprodukt är det komplicerat att avgöra en skolas kvalitet. Att byta skola för den som är missnöjd riskerar att gå ut över elevens skolgång, och det är svårt att i efterhand kompensera en dålig utbildning. Kopplat till

vinstintresset skapar det incitament som styr åt fel håll. Skolor med vinstsyfte har konsekvent lägre lärartäthet. Privata äldreboenden har 10 procent färre anställda.

I välfärden är personalen den stora kostnadsposten, liksom den enskilt viktigaste faktorn för kvalitet. Vi ska inte ha en styrning som driver ständiga besparingar på personalen. Vi ska ha en styrning som driver kvalitet.

Ingen kan ha lämnats oberörd av rapporterna om förskolebarn som får knäckebröd och vatten eller om elever som lämnas i osäkerhet när deras skola plötsligt läggs ned. Detta är avarter, inte vardagen, för de tusentals människor som använder den privata välfärden. I de allra flesta fall fungerar den bra.

Men vi som befinner oss i den här kammaren har ett ansvar och får inte nöja oss med att något *oftast* fungerar. Vi har ett gemensamt uppdrag över partigränserna att se till att avarterna aldrig uppstår. Låt oss inte göra om samma misstag som då marknadsreformerna sjösattes. Vi måste åtgärda det som inte blivit bra, men vi ska göra det varsamt. Det ska ske i nära samverkan med dem som använder välfärden, dem som jobbar i den, med kommuner och landsting och tillsammans med forskningen.

Den förra regeringen inledde ett arbete med att städa upp i välfärden. Vällovliga initiativ togs, till exempel Ägarprövningsutredningen och Friskolekommittén. Det är dags att fortsätta det arbetet och också att höja ambitionsnivån. Regeringens överenskommelse med Vänsterpartiet utgör grunden för detta.

Jag är övertygad om att det finns fler som ser behovet av att knyta an till de ursprungliga intentionerna med de reformer regeringen Bildt inledde. Jag vet att det finns fler än tre partier i riksdagen som vill förbättra välfärden, utveckla mångfalden och slå vakt om valfriheten.

(Applåder)

Anf. 3 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! Friskolorna har kommit för att stanna. Möjligheten att välja skola är av stort värde både för den enskilda eleven och för att stimulera utvecklingen inom skolväsendet.

Vi vill slå vakt om det fria skolvalet och en fungerande mångfald av aktörer i skolan. En utveckling mot likriktning, en systematisk utslagning av små aktörer och en återgång till nästan bara kommunala skolor vore olyckligt och saknar stöd i det svenska samhället.

Sverige har en modell på skolområdet som innebär att fristående skolor kan gå med vinst. Det är kommitténs uppfattning att den möjligheten ska finnas kvar, men att det nu med 20 års erfarenhet av friskolereformen finns anledning att göra förändringar i regelverket så att det blir tydligt att möjligheten till vinst alltid är förenad med krav på god kvalitet. Alla skolor, oavsett huvudman, måste genomsyras av ambitionen att med eleven i centrum få högsta möjliga kvalitet.

Herr talman! Det här är inte bara mina ord. Det är en gemensam deklARATION från allianspartierna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet – friskoleuppgörelsen. Civilminister Shekarabi menar att den här uppgörelsen fortfarande gäller. Låt mig återkomma till det. Nu vill jag i stället rikta en fråga till Jonas Sjöstedt. Anser Vänsterpartiet att den rödgröna uppgörelsen är förenlig med friskoleuppgörelsen – ja eller nej? Regeringen verkar

tro att vi inte läser varandras papper, men Jonas Sjöstedt verkar föra en del samtal och kan kanske förklara detta.

Herr talman! För Nya moderaterna och Alliansen är det kvaliteten som är det viktigaste. Men i ingen av de tio delar som enligt regeringen nu ska utredas nämns över huvud taget hur kvaliteten i välfärden ska stärkas. Det är rätt talande för ambitionen med den rödgröna uppgörelsen. Regeringen försöker påstå att det finns en motsats mellan kvalitet och valfrihet. Vi menar att detta inte stämmer. Vi tycker att det är uppenbart att regeringen mer drivs av sin maktlåsning till Vänsterpartiet än av forskning och beprövad erfarenhet.

Jabar Amin och Miljöpartiet! Har ni helt tappat bort er i korridorerna i Regeringskansliet? Eller var det under en sen natt som ni skrev på papperet om att införa kommunalt veto mot friskolor? Varför var det så viktigt att ge S-styrda kommuner möjlighet att säga nej till fristående skolor efter att dessa genomgått en omfattande tillståndskontroll hos Skolinspektionen?

Regeringens överenskommelse skapar dessutom oro för väldigt många människor i vårt land. Jag skulle vilja berätta om Julia. Jag har träffat henne många gånger. Sist jag pratade med Julia berättade hon lite grann om hur hon haft det i sin skolgång. Hon har haft det tufft, både i korridorerna och på lektionerna. Men nu berättade hon att hon på sin nya skola hängde med på lektionerna. Hon förstod vad läraren sade. Det gjorde mig glad. Det som gjorde mig ännu gladare var att hon också berättade att hon fått nya kompisar. Det värmdde i hjärtat.

Julias enda problem just nu är att hon råkar gå på en skola som enligt den nya regeringen och Vänsterpartiet inte är en bra skola. Det är en skola som har en modell som man menar ska tas bort från det svenska skolväsendet.

Jag skulle vilja att Ardalan Shekarabi förklarar för Julia varför det är så viktigt att ge sig på en fungerande skola med bra skolresultat. Varför är det så viktigt att ge Vänsterpartiet möjligheten att stänga ned välfungerande fristående skolor?

Det här är en debatt där regeringen försöker hävda att valfriheten ska vara kvar. Samtidigt försöker man med den andra handen gå fram med en politik som ska blidka Vänsterpartiet. Jag tror egentligen att Ardalan Shekarabi förstår att det här kommer att innebära att valfriheten begränsas. Det är klart att ett kommunalt veto kommer att innebära att hans partikolleger i Skåne kan säga nej till varenda fristående skola. Jag tror att Ardalan Shekarabi förstår att begränsningarna av hur skolorna kan organisera sin verksamhet i förlängningen kommer att bli en våt filt. Just nu är det många lärare i detta land, över 360 000, som funderar på om de kommer att ha jobbet kvar om några år.

Det här är en viktig debatt för kammaren. Det är dags för regeringen att ta sitt ansvar för en politik som slår mot en av hörnstenarna i den svenska välfärden.

(Applåder)

Anf. 4 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Dagens debatt är egentligen ingen nyhet inom politiken. Diskussionerna om vinster i välfärden och valfrihet har varit många under de gångna åren, dock kanske inte så många gånger just här i kammaren.

Men nu när vi har fått en ny regering kan man i alla fall säga att det är aktuellt på riktigt.

Det är nämligen högst aktuellt för alla de anställda som går till jobbet och inte vet hur det kommer att bli med deras arbetsituation framöver. Det är aktuellt för alla de seriösa företag inom välfärdsbranschen som inte vet om de kan driva verksamheten vidare framöver. Och det är aktuellt för alla de brukare och patienter som har valt en privat aktör och som inte vet vilket bud som gäller framöver.

Herr talman! I medierna har man kunnat ta del av både fördelar och nackdelar med privata aktörer inom vården och omsorgen, som till exempel att många av de privata aktörerna negligerar patienterna eller att bemanningen är alltför låg, samtidigt som många anställda och patienter framhäver att de är väldigt nöjda med den vård och omsorg eller arbetsituation som de har.

Men faktum är att det enligt Socialstyrelsen inte finns någon kvalitetskillnad mellan privat och offentligt driven verksamhet inom vården och omsorgen. Offentliga utförare är något bättre i så kallade strukturmått, vilket speglar vilka förutsättningar verksamheten har att ge god vård och omsorg till de äldre. Hit räknas exempelvis personaltäthet, utbildning och boendestandard. Samtidigt är privata utförare något bättre när det gäller så kallade processmått, vilket visar det arbete som utförs i verksamheterna. Det kan handla om att göra riskbedömningar för att förhindra trycksår för de äldre, men också om möjligheten för de äldre att välja olika maträtter på äldreboendet. Det här är viktigt att komma ihåg när man debatterar kvaliteten i privat eller offentligt driven vård och omsorg, så att man hamnar rätt i debatten.

Herr talman! Det känns som att frågan om vinster i välfärden har fått regera den politiska debatten alltför länge med fokus på fel detaljer. Det man bör fokusera på i stället är hur alla ska få bästa möjliga vård och omsorg av högsta kvalitet, men också hur personalen ska få bättre arbetsvillkor, så att vi kan rekrytera personal framöver och så att det blir attraktivt för unga människor att söka sig till vård- och omsorgsyrken.

Enligt statistik från SCB beräknas efterfrågan på utbildad arbetskraft inom hälso- och sjukvård och social omsorg öka med ca 195 000 personer fram till år 2030. Det här är frågor som vi absolut måste ta på allvar och höja upp på dagordningen om vi ska klara välfärden framöver. Då duger det inte med regeringens förslag om traineejobb, som innebär att arbetslösa ungdomar ska snabbutbildas till undersköterskor. Jag har svårt att förstå hur detta förslag ska kunna förbättra situationen för vårdtagarna och den personal som i dag är verksam inom vården.

I dag ställer man stora kunskapskrav på undersköterskor för att garantera en god vård och omsorg. Dessa kunskapskrav kan inte uppfyllas genom en snabbutbildning till undersköterska. Efter att själv under 25 års tid ha arbetat inom vård och omsorg får jag intrycket att detta är något som i all hast rafsats ihop av regeringen utan någon som helst förankring i den i dag rådande verkligheten inom vården. Det är högst beklagligt.

Herr talman! Sverigedemokraterna är i grunden positiva till valfrihet och konkurrens. Vi tror att ett brett utbud av utförare stimulerar till ökad kreativitet. Det viktigaste är att det även förbättrar möjligheten för den enskilde individen att finna en välfärdstjänst vars utformning och inriktning passar just hans eller hennes individuella behov. Med detta sagt kan jag

samtidigt konstatera att processen med privatiseringar av välfärdstjänster under den borgerliga regeringen tillåtits ske på ett ansvarslost och okontrollerat sätt. Den svenska välfärdssektorn ska nämligen inte vara en plats för internationella riskkapitalbolag med kortsiktiga vinstintressen eller försämrade arbetsvillkor.

Vi anser att samtliga kommuner ska tillåta privata alternativ, men kommunerna ska samtidigt ha möjlighet att sätta stopp för eventuell överretablering.

Vinster inom välfärdssektorn ska inte kunna skapas genom försämrad kvalitet i verksamheten eller genom sortering av elever, patienter eller brukare och inte heller genom försämrade arbetsvillkor för personalen. Det är viktigt att komma ihåg det.

Vi vill bevara valfriheten och konkurrensen men också göra det möjligt att vid behov sätta gränser. Vi anser inte att ett förbud mot vinstutdelning i välfärdssektorn är rätt väg att gå. Vi vill i stället förhindra orimligt höga vinstuttag genom skärpta kvalitetskrav och krav på långsiktigt ansvarstagande.

När det gäller regeringens kommande förslag om ändring i lagen om valfrihet eller vinster i välfärden kan jag redan nu deklarerat att vi inte kommer att ställa oss bakom en ny lagstiftning som kraftigt försämrar medborgarens möjlighet att välja den vård, utbildning eller omsorg som passar just hans eller hennes individuella behov.

(Applåder)

Anf. 5 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka för initiativet till denna intressanta debatt om vinster i välfärden.

Under de två senaste decennierna har människor fått ökat inflytande över välfärdstjänsterna genom olika valfrihetsreformer. Det är positivt och något som vi i Miljöpartiet har bidragit till. På skolområdet verkade vi aktivt för att det skulle finnas olika alternativ och valfrihet för elever och föräldrar. Vi tyckte och tycker att det är viktigt att ge eleverna möjlighet att gå i den skola som de trivs bäst i och att följa den pedagogik som de trivs bäst med. Vi tyckte och tycker att det är viktigt att ge utrymme för idéburna skolor drivna av pedagoger med passion för utbildningsuppdraget.

Herr talman! Vi tyckte och tycker att det är viktigt att ge föräldrar och lärare möjlighet att bilda kooperativ, att starta en skola och dessutom driva skolan på ett sätt som passar dem bäst samtidigt som de följer skollagen. Det var en av utgångspunkterna för vår skolpolitik, och det är det än i dag. Syftet var dock aldrig att öppna upp för riskkapitalister och andra storföretag där vinstbegäret är det primära. Vi kunde inte ens föreställa oss hur skolan skulle börja förvandlas till en marknad.

Låt mig klart och tydligt deklarerat att vi till skillnad från Moderaterna och de andra allianspartierna inte ser skolan som en marknad där våra unga skolelever ska handla utbildning av internationella riskkapitalbolag. Vi ser skolan som en grundläggande samhällslig institution som är till för att stödja barnen i deras utveckling.

Skolan ska inte spara på lärarna, inte på skolmaten, inte på elevhälsan, inte på läromedlen eller på något annat för att ge vinst åt aktieägarna. Så får det inte fungera. Och så får det inte fortsätta.

Förra hösten skrev jag och två av mina partikolleger i en debattartikel på Aftonbladets debattsida: Under de kommande åren kommer vi att verka aktivt för att skolor som drivs med vinstsyfte inte ska få tillstånd att driva skolor. Det var ett klart besked, ett år innan valet. Vi skrev även att vi dessutom tänkte gå till val på det.

Nu gör vi det som vi lovade väljarna. Vår inställning var glasklar redan innan valet. Vi kommer att fortsätta stödja alternativen och de idéburna verksamheterna samtidigt som vi kommer att verka för att stoppa vinstjakten i våra skolverksamheter. Skolans alla pengar ska gå till skoleleverna och de som arbetar i skolan. Det som blir över ska återinvesteras i skolan. Just detta är syftet med den utredning som regeringen nu aviserar i budgeten.

Herr talman! Under de senaste veckorna, och nyss här i talarstolen, har Alliansen hävdat – nyss hävdade Moderaterna – att vi har frångått Friskolekommittén. Det har blivit ett mantra att vi har frångått Friskolekommittén. Därför tog jag med mig Friskolekommitténs slutrapport. Där står det klart och tydligt att det finns ett särskilt yttrande från Miljöpartiet och Socialdemokraterna att vi kommer att verka för att en syftesparagraf ska införas. Det finns två särskilda yttranden i rapporten. Det ena gäller syftesparagrafen, och det andra handlar om att ge kommunerna ökat inflytande.

Tomas Tobé frågade mig nyss varför vi har gått med på att ge kommunerna ökat inflytande över skoletableringen. Det som vi har gett är villkorat – mycket tydligt villkorat – så att det endast gäller skolor som har vinst som syfte, inget annat. Skolorna får fortsätta som förr. Skolinspektionen får göra sin bedömning. Men när en skola ska startas för att generera vinst till riskkapitalbolag ska kommunerna kunna stoppa det. Och det står klart och tydligt i slutrapporten från Skolinspektionen som jag håller i handen här i kammaren.

Moderater och allianspartier, sluta sprida osanningar!
(Applåder)

Anf. 6 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Det är när vi är som mest sårbara som vi ska ha mest makt. Det är vid de tillfällen då vi är som mest utsatta som vi ska ha mest kontroll. När jag ska bestämma vilken skola som är bäst för mina framtida barn, när jag ska bestämma vilken läkare och vårdcentral jag vill gå till när jag blir sjuk eller när jag på ålderns höst ska bestämma vem som ska komma till mitt hem – dagligen – för att ge mig omsorg och hemtjänst, då ska jag ha mest makt att påverka mitt liv. De beslut som verkligen betyder något ska ligga så nära människan som möjligt.

I dag talar vi om valfrihet i välfärden. Vissa vill få denna diskussion till att handla om skattetekniska frågor eller ställa olika juridiska personer mot varandra. För mig och Centerpartiet kommer diskussionen dock alltid att handla om min och alla andras rätt att själva påverka våra liv när vi har som störst behov av det.

Denna princip – decentralisering, att makten i samhället ska ligga så nära de berörda som möjligt – är grunden för Centerpartiets politik. Vi tror på människan och hennes förmåga att bestämma själv. Vi talar ofta om att fler beslut ska fattas vid köksbordet och färre i kommunfullmäktige eller här i riksdagens kammare.

Vi har varit pådrivande i fråga om att genomföra de frihetsreformer som vi nu diskuterar. Jag talar om friskolereformen, avregleringen av apoteken och lagen om valfrihetsssystem. För oss är det naturligt att fortsätta på denna resa. Vi vill att fler ska ha möjlighet, makt och inflytande över mer.

Herr talman! Vi har denna diskussion och debatt på grund av ett antal mycket oroande tecken i den politik som den nya regeringen har lagt fram och föreslår. Vi har nu sett tecken på hur det som vi kom överens om i Friskolekommittén luckras upp. Vi har sett oroande tecken på att valfriheten i primärvården – att man i hela landet kan välja vårdcentral – håller på att dras tillbaka.

Denna hetsjakt från vänsterpartierna mot alternativ, och inte minst mot företagande inom välfärdens verksamheter, är ju en del av den svartmålning av den svenska välfärdsstaten som Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet ägnat sig åt under ganska lång tid. Vi har fått höra hur allting har blivit sämre när det i själva verket är så att det Sverige som vi lämnar över efter åtta år satsar mer pengar på skolan, på sjukvård och på välfärdens verksamheter än någonsin tidigare – detta kombinerat med en högre grad av valfrihet.

Denna svartmålning har fortsatt när man har hamnat i regeringsställning, och världens kanske starkaste ekonomi utmålas som ett land med tomma lador. De förslag som kommer att läggas på riksdagens bord efter många år av utredningar om att minska valfriheten är ju en del av samma sak. Valfrihet, frihet för människor, är någonting ont som ska bekämpas.

Vi kan konstatera att den svenska välfärdsstaten kanske aldrig har varit starkare. Vi har aldrig satsat mer pengar än nu på de verksamheter som vi talar om, skola, vård och omsorg.

Herr talman! Jag är också lite extra förvånad över Miljöpartiets svängning i dessa frågor under de senaste åren. Centerpartiet och Miljöpartiet har ofta stått sida vid sida och kämpat för de små alternativens möjligheter att växa fram. Vi har kämpat för valfrihet och mångfald i sektorer som tidigare präglades av motsatsen.

Nu får vi höra och se hur Miljöpartiet steg för steg går bort från detta och öppnar upp för en politik som minskar valfriheten och tar bort alternativen. I inläggen från Jabar Amin och Tomas Tobé fick vi ju höra hur det egentligen står till med de små skolorna och kommunernas vetorätt.

Den första friskolan som kom till Ånge kommun i Västernorrlands län – som jag representerar – drevs som ett aktiebolag. Det var en skola som startade i Erikslund när kommunens skola lades ned. Skolan har nu flera år på nacken och är väldigt framgångsrik. Den växer och antalet elever ökar.

Skolan drivs alltså som ett aktiebolag. Liksom för alla andra aktiebolag finns det i bakgrunden ett syfte att tjäna pengar. Med Miljöpartiets politik, efter den omsvängning som nu har skett, skulle den friskolan inte få startas eftersom kommunen hade sagt nej i hundra fall av hundra om man hade haft den möjligheten – den möjlighet som nu Miljöpartiet, Socialdemokraterna Vänsterpartiet på nytt vill införa.

Vi kan inte acceptera detta. När Miljöpartiet nu står upp för att minska valfriheten och därmed kvaliteten, då går Centerpartiet i diametralt motsatt riktning. Vi vill tvärtom utveckla och skapa ytterligare möjligheter för

svenskarna att välja sin välfärd, att själva bestämma hur de vill leva sina liv.

Herr talman! Det är, som sagt, när vi är som mest sårbara som vi förtjänar mest makt, och det är vid de tillfällena som vi är som mest utsatta som vi ska ha kontroll. Det finns politiker i denna kammare som hävdar att de är bättre skickade än människor själva att fatta några av de mest avgörande besluten kring hur vi lever våra liv. Centerpartiet kommer aldrig att ställa upp på detta synsätt.

(Applåder)

Anf. 7 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Välfärden ska inte vara en marknad. Vi är medborgare, inte kunder i förhållande till välfärden. Välfärden är inte till för den som jagar kortsiktiga vinster. Utbildning, sjukvård och äldreomsorg är till för medborgarna i det här landet. Det är rättigheter som ska fördelas efter behov, inte efter vår lönsamhet. Skattepengar ska gå till forskollärare och till undersköterskor, inte hamna på bankkonton hos riskkapitalister i skatteparadis. Det är här skiljelinjen går i den här debatten. Det är här skiljelinjen går mellan vänster och höger.

Borgerligheten har gjort Sverige till ett extremt land. I Sverige går vårdcentraler i konkurs. I Sverige kan en förskola servera knäckebröd och vatten. I Sverige säljs vårdcentraler och skolor till underpris, ibland till vänner och bekanta. Bara Chile och Sverige tillåter fritt vinstuttag ur skolan, och även i Chile håller man på att ångra sig.

Vi ser hur marknadstänkandet får långtgående effekter för dem som behöver välfärden. Den som har byggt upp en relation till sin läkare och som är sjuk och utsatt har mötts av en stängd dörr där det finns ett anslag om att företaget har gått i konkurs när vårdcentraler har lagts ned i Norrland och i Småland.

JB-koncernen lämnade tusentals elever i sticket mitt i deras utbildning. Många tror att JB är en förkortning för Jan Björklund, men det är John Bauer-gymnasiet som det handlar om.

Vi ser hur man konsekvent har lägre lärartäthet och färre utbildade lärare i gymnasieskolor som drivs med vinstintresse. Det förekommer överetablering medan det i vissa stadsdelar saknas skolor för de ungdomar som växer upp där. Segregeringen och betygsinflationen ökar, pengar som skulle ha gått till kuratorer och lärare går till marknadsföring. Vi ser hur personal utan kollektivavtal pressas järnhårt i privata hemtjänstföretag.

Detta missbruk kräver kontroll. Det införs rapporteringskrav, detaljstyrning, mindre frihet och mindre tilltro till dem som arbetar. Det är marknadstänkandets pris. Här finns ett grundläggande tankefel. Utbildning och sjukvård kräver samarbete. Förskolor som arbetar tillsammans med skolor och äldreboenden som arbetar tillsammans med vårdcentraler ska inte konkurrera med varandra. De ska samarbeta för att behoven och kvaliteten ska stå i centrum.

Denna inriktning på den svenska välfärden ändras nu i grunden genom överenskommelsen mellan regeringen och Vänsterpartiet. Där slås fast att vi ska vara medborgare, inte kunder. Välfärden ska utgå från våra behov, inte vinstjakten. Där slås också fast – vilket de borgerliga partierna ständigt förnekar – att alternativa utförare och valmöjligheter är någonting som är välkommet och som ska stimuleras. Men överskotten ska återinvesteras.

Prot. 2014/15:16
5 november

*Aktuell debatt
om valfrihet och
vinst i välfärden*

Seriösa alternativ är vinnare av överenskommelsen. För en sådan här politik finns det ett massivt folkligt stöd, även hos de borgerliga partiernas väljare. Det är därför ni låtsas som att debatten handlar om någonting annat.

Det finns inget parti i Sverige som vill begränsa rätten att välja vårdcentral. Det finns inget parti som inte vill att man ska kunna välja äldreboende, även om det saknas platser i många kommuner. Debatten handlar inte om det, men ni låtsas som det. Det vi inskränker är de vinstdrivande företagens oinskränkta rätt att ta för sig av våra skattepengar. Det är det debatten handlar om.

Vilka är de privata utförarna? Ja, det finns många. En del är väldigt bra. Det finns en del som inte är så bra. Men vilka är det som dominerar? Jo, det är de stora riskkapitalbolagen. Det är de som dominerar nästan fullständigt inom skola, sjukvård och äldreomsorg liksom deras rätt att plocka för sig av våra skattepengar – skattesmitarna som är i tvist med Skatteverket. Det är dem ni nu försvarar i den här debatten.

Uppgårelsen med regeringen innehåller andra goda saker: ökad öppenhet, att göra sig av med new public management, att stärka kraven på kollektivavtal och därmed trygga anställningar, att klämma åt användandet av skatteparadis, att ha bemanningskrav. Det är långsiktiga förslag som stärker välfärden i Sverige. Till detta kommer satsningarna i budgeten på skola, äldreomsorg, sjukvård. När vinstintresset försvinner kommer dessa pengar att gå dit de ska, inte till privata vinster.

Herr talman! Det finns någonting fint i löftet om den svenska välfärdsstaten. Om du blir sjuk hjälper vi dig. När jag blir sjuk hjälper ni mig. Vi ska kunna lita på det. Att mina barn får en bra skolgång handlar inte bara om att jag ska välja rätt skola, utan om att vi ska se till att alla barn i Sverige får en bra skolgång.

Ni började riva ned den grundtanken. Vi ska bygga upp den igen och göra den ännu bättre.
(Applåder)

Anf. 8 CHRISTER NYLANDER (FP):

Herr talman! Statsrådet Shekarabi inledde med att likna valfrihetsreformerna för 20 år sedan vid en revolution. När man hör Jonas Sjöstedt slås man av att kontrarevolutionen nu tycks ha inletts. Jag hoppas att Socialdemokraterna och Miljöpartiet lyssnar noga, för det är Jonas Sjöstedt som håller i taktpinnen. De valde att ha med honom i båten, och nu ror de tre tillsammans de här frågorna i land. Det är dåligt för Sverige, men det är så det är.

Herr talman! Jag minns fortfarande ett inslag i *Aktuellt* för fyra år sedan. Det handlade om en taxichaufför som gick upp en timme tidigare varje morgon för att köra sina barn till en skola långt från där de bodde. Han gjorde det för han trodde att det skulle ge dem en bättre chans att lyckas i skolan, framför allt en bättre chans att lära sig ordentlig svenska, eftersom det var få som talade svenska i den skola som låg närmast bostaden. Jag minns att jag tyckte att han var en vardagshjälte, en människa som offrade lite grann av sin egen bekvämlighet. Han gick upp en timme tidigare på morgnarna och offrade sin morgonsömn för att se till att hans barn skulle få en bättre framtid.

Jag minns också att det fanns sådana som blev upprörda, som tyckte att det var helt fel. Varför skulle hans barn få det bättre än andra barn som bodde i närheten? Varför skulle inte alla ha det lika dåligt? På något sätt är det just vad det handlar om. Är det rimligt att politiken gör det lättare för människor som är strävsamma och vill förbättra sin egen situation, men också andras situation, att kunna göra det? Eller ska vi försöka bekämpa det? Om vi tycker att människor ska uppmuntras att försöka förbättra sina barns framtid, förbättra för sina föräldrar, förbättra för bekanta, förbättra för andra människor i samhället, måste det finnas mångfald och valfrihet. Utan valfrihet och mångfald kan inte var och en hitta det som ger honom eller henne bäst förutsättningar att möta sin framtid och sin vardag.

Debatten handlar också om dem som i dag funderar på vilket äldreboende som är bäst för deras föräldrar, deras kanske dementa föräldrar som inte själva kan välja. Det handlar om dem som tänker att det antingen är bra att föräldrarna bor i närheten så att man kan möta dem ofta, eller så är det bättre att de bor kvar där de brukade bo. De som funderar på att pappa brukade tycka om att gå i skogen tycker kanske att det är ganska bra om han bor på ett ställe där han garanteras att alltid få komma ut, åtminstone varje vecka. Utan valfrihet och mångfald, utan ökad mångfald och ökad valfrihet, blir det färre som kan göra de val som är viktiga för dem själva, att välja sin egen väg.

Debatten handlar vidare om de förskollärare och sjuksköterskor som är trötta på detaljreglering och klåfingrighet och vill starta någonting eget. Det handlar om dem som är trötta på dåligt ledarskap och därför vill starta någonting som de själva tror på. Men det handlar också om alla oss andra. När många människor försöker sträva efter att göra det bättre för sig själva, för sina nära och kära och för alla andra blir det bättre totalt sett. Dynamik och rörlighet, inte minst social rörlighet, är bättre för hela samhället. Stillastående är sämre för hela samhället.

Herr talman! Den rödgröna regeringen valde att göra upp med Vänsterpartiet om valfriheten. De hade chansen att hedra Friskolekommitténs breda lösningar. De hade chansen att tillsammans med Alliansen fundera på om vi kunde bredda den till ytterligare nya områden, om vi kunde fördjupa samarbetet mellan Alliansen och den rödgröna regeringen, men de valde att gå vänsterut. Det är bara att gratulera Vänsterpartiet. De vinner i detta.

Men det finns även ganska många förlorare. Om man läser remissvaren som nu kommer in gällande regeringens första offensiv på området, nämligen att ge landstingspolitiker rätt att bestämma om man ska ha valfrihet när det gäller primärvården, ser man att många är bekymrade. Handikappförbunden konstaterar att det väl inte spelar någon roll om det är privat eller offentligt, utan det viktiga är att ha möjlighet att välja mellan olika utförare för att hitta den som passar en själv bäst. Reumatikerföreningar är bekymrade över de kroniskt sjukas möjlighet att hitta den vårdcentral som ger dem bäst stöd. Pensionärsförbundet SPF säger att de är särskilt oroad över läget i de glesbebyggda delarna runt om i landet. Och det kommer mer.

Det kommer många fler förslag, och alla går de i samma riktning: att begränsa valfriheten. Aktiebolagsformen ifrågasätts, och kommunpolitiker ska bestämma vilka skolor som ska finnas i olika kommuner.

Herr talman! Man kallar detta en kamp. Vänsterpartiet kallar detta en kamp mot vinster i välfärden, och S och MP stämmer ibland in. I själva verket är det en kamp mot valfriheten i sig. Valfrihet innebär att man, när man möter den enskilda individen, ger henne eller honom en chans att välja. Det är det som nu begränsas i överenskommelserna.

Det är inte så att man ger sig på företag som bygger rullstolar, utan man ger sig på dem som kör rullstolen åt människor som själva inte kan gå. Det är inte så att man ger sig på läkemedelsbolagen, utan man begränsar möjligheten för patienten att välja vem som ska hålla i sprutan. Det är inte så att man begränsar och bekämpar byggbolagen, utan man bekämpar dem som är i äldreboendet som byggbolaget har byggt och som håller handen hos den som skriker i ångest. Det är inte så att man bekämpar dem som producerar läromedel, utan dem som hjälper barnen att läsa.

Det är i själva verket valfriheten i sig man nu attackerar. Det är bara de företag som erbjuder pedagogik, vård, omsorg och omtanke som ska begränsas. De som möter de enskilda ute i verksamheterna ska nu ha begränsningar. Andra företag får gärna göra vinster i välfärden.

Herr talman! Vänstern och de andra kallar detta för en kampanj mot vinster i välfärden. Det är kanske dags att sluta hyckla och säga att det man för är en kamp mot valfrihet i välfärden.

(Applåder)

Anf. 9 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Vi har i dag en regering som gärna pratar om vikten av ökad likvärdighet. Men de förslag de lägger fram kommer att leda till ökad likformighet, och de två ska inte förväxlas med varandra.

Regeringen har tillsammans med Vänsterpartiet fastnat i ett tänkande från tidigt 70-tal där statliga system är viktigare än människor. De vill inte att vårdvalet via lagen om valfrihet ska finnas som möjlighet i hela landet. De vill kraftigt begränsa vinstuttaget för privata välfärdsutförare och införa kommunal vetorätt.

Tanken är förstås att komma åt de välfärdsutförare som inte håller måttet, men det finns redan en bred samsyn kring de dåliga utförarna. De ska åtgärda sina fel, och om de inte gör det ska de i slutändan tvingas lägga ned. Paradoxalt nog debatterar vi de duktiga utförarna, de som levererar goda resultat. Regeringen vill förbjuda dem helt eller avsevärt försvåra för dem. Vi vill underlätta för dem. Vi vill underlätta för alla utförare som håller en hög kvalitet och slå ned på dem som försummar kvaliteten, oavsett vad det är för verksamhetsform. Just där går skiljelinjen i den politiska debatten.

För att undvika medvetna och omedvetna missförstånd vill jag göra en viktig distinktion: Poängen med att tillåta vinster i välfärden är inte att företag ska göra övervinster på skattebetalarnas eller välfärdens bekostnad. Poängen är tvärtom att vår linje värnar välfärdens utveckling. Vi är alla överens om att välfärden behöver utvecklas framöver. Men den som tror att vi gynnar innovationer genom att kväva nytänkande har förklaringskyldigheten på sin sida. När vi låter samhällets alla tre sektorer – den offentliga, den ideella och den privata – blomstra gynnar det utveckling. Om regeringens linje vinner kommer man i praktiken att strypa syretillförseln för privata utförare, oavsett hur bra välfärd de levererar. Det är en kvalitetsmässig återvändsgränd.

Regeringen har sagt att vinst inte ska få vara syftet med verksamheten. Det är en smygsocialistisk rökridå i syfte att dölja det som borde vara det centrala i debatten, nämligen kvaliteten. Är vården bra? Är jag nöjd med mitt äldreboende? Svaren på de frågorna borde vara vägledande för hur man bedömer en verksamhet, inte om den gör ett tillräckligt dåligt resultat.

Vi känner sedan tidigare till Miljöpartiets ambivalenta hållning till tillväxt. Med de här riktlinjerna krattar regeringen manegen för en närmast garanterat vinstfri välfärd. Förlust görs till norm. Var det verkligen det som regeringen ville? Vi ska, herr talman, komma ihåg att det är lätt att förvandla ett akvarium till fisksoppa. Det är svårare att göra tvärtom. Alliansregeringen har haft flera konstruktiva förslag som utvecklat välfärden. Det regeringen nu säger är att man vill köra ned mixerstaven i akvariet och göra en rödgrön välfärdsbouillabaisse. Det som blir kvar är oaptitliga slamsor av det som en gång var levande.

Herr talman! Låt mig ta regeringens förslag till ändrad hälso- och sjukvårdslag som ett exempel. Remissvaren från flera tunga instanser har varit förödande i sin kritik.

Läkarförbundet kritiserar förslaget och talar om ”obefintlig konsekvensanalys”. De avstyrker det alltså kraftfullt. Vårdförbundet skriver: ”Förbundet tycker också att förslaget är alltför kortfattat och helt saknar analys och bedömning av vilka effekter det får.” De sammanfattar med att kalla förslaget i sig för ”anmärkningsvärt”. Fysioterapeuterna skriver i sitt remissvar: ”Tillvägagångssättet och underlaget till det presenterade förslaget är undermåligt.”

Myndigheten för vårdanalys har som bekant i uppdrag att analysera frågor ur ett patientperspektiv. Det kan tyckas vara viktigt. De sammanfattar sin kritik i tre punkter.

För det första: De problem som regeringen grundar sitt förslag till lagändringar på har inte belysts eller preciserats.

För det andra: Det är inte heller belyst att ändringen verkligen skulle åtgärda de problem som regeringen hävdar kanske finns.

För det tredje: Det saknas en konsekvensanalys, bland annat ur just patientperspektiv.

Med andra ord, herr talman: Det brister i varje led!

Under valrörelsen konstaterade *Ekots* politiska kommentator Tomas Ramberg att Vänsterpartiets vinstmotstånd i grunden är ideologiskt motiverat. Vad olika undersökningar säger om verkligheten spelar mindre roll. Nu har socialdemokrater och miljöpartister valt en uppgörelse med just dessa vänsterpartister. Jonas Sjöstedts fäktande mot väderkvarnarna präglar nu regeringens politik. Det är djupt olyckligt för Sverige.
(Applåder)

Anf. 10 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Låt oss tala en stund om valfrihet och mångfald. Att kunna välja fritt förutsätter att det finns reella alternativ. Den senaste tiden har ett mindre antal vinstsyftande aktörer sagt sig överväga att avbryta expansionsplaner i välfärden. Det gör mig uppriktigt bekymrad om det är så att skattefinansierade aktörer drar sig ur på grund av nya krav på höjd kvalitet. Det visar hur bräcklig dagens valfrihet är.

En verklig mångfald förutsätter att det finns utförare av många olika slag. Där är vi inte i dag. Sverige utmärker sig internationellt genom att en

ovanligt hög andel av den skattefinansierade privat utförda välfärden bedrivs med vinstsyfte. Dessutom har några få stora företag en helt dominerande ställning. I många europeiska länder, till exempel Danmark och Nederländerna, är det tvärtom så att non-profit-aktörer spelar en viktigare roll. Här finns mycket för Sverige att lära.

Det är bekymmersamt att flera idéburna aktörer har lämnat exempelvis hemtjänsten på senare tid. Dessa aktörer har inte ansett sig kunna leverera en fullgod kvalitet under de villkor som råder nu. Ett exempel på detta är Ersta diakoni här i Stockholm, som jag besökte i går. Det finns en risk att en redan låg andel idéburna aktörer blir ännu lägre.

Det påstås ibland att höga vinster är en förutsättning för valfriheten. Det är uppenbart ett felaktigt påstående. Mångfald råder i en rad länder där vinstsyftande aktörer inte är verksamma inom välfärden. Vi ser snarare att hotet mot den sanna mångfalden är den dominerande ställning ett fåtal vinstdrivna bolag har i den svenska välfärden.

Den välfärdsöverenskommelse som regeringen har träffat med Vänsterpartiet skapar långsiktiga och stabila spelregler för alla. Brukarens behov ska alltid komma i första rummet. Jag förutsätter att det redan i dag är syftet för alla seriösa aktörer. Det gäller åtminstone de många företagare jag har träffat och som genomgående sätter kvaliteten i centrum. Därför har elever som Julia, som Tomas Tobé berättade om, inte heller något att oroa sig för. Om man har kvaliteten som syfte finns det ingenting att oroa sig för. Verksamheten kan fortsätta som tidigare. Välfärdsöverenskommelsen ska garantera att detta gäller för alla som är verksamma i välfärden.

Jag vill slutligen gärna återkomma till att den förra regeringen tog flera vällovliga initiativ till att börja städa upp i välfärden. Friskolekommittén är ett sådant exempel. Uppgårelsen därifrån ligger fast. Däremot har det hela tiden varit känt, genom de reservationer som Socialdemokraterna och Miljöpartiet gjorde, att vi i några frågor vill gå längre. Uppgårelsen i Friskolekommittén gäller enbart skolans område. Regeringen ser ett behov av att genomlysna samma frågor även inom vården och omsorgen.

Därtill har nya frågor tillkommit på senare tid. Företaget JB:s konkurs, som berörde tusentals elever, inträffade exempelvis efter att överenskommelsen hade träffats i Friskolekommittén. Det visar på behovet av att ta ett djupare tag om frågorna.

(Applåder)

Anf. 11 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! För Alliansen är det viktigt att vi slår vakt om en gemensam finansiering av den svenska välfärden men också om en stor mångfald och en verklig valfrihet. Vi har även varit tydliga med – redan under den period som vi satt i regering – att vi tror att det är bra med breda uppgörelser för att vi ska kunna få långsiktighet. Vi var beredda att lyssna också på oppositionspartier när vi satt i regeringsställning.

Jag noterar nu att civilminister Ardalán Shekarabi säger en del fina ord om det som regeringen har gjort och om friskoleuppgörelsen. Gott så, men jag måste ändå tala lite mer specifikt om den. Varken Ardalán Shekarabi eller Jabar Amin var med i förhandlingarna. Men jag kan avslöja att uppgörelsen slöts en sen natt. Vi såg varandra i ögonen. Det låter nästan som en romantisk film, men det var det inte. Det var dock en överenskommelse som gjordes med respekt för varandra. Vi såg varandra i ögonen, skakade

hand och sade: Den här uppgörelsen ligger fast oavsett valresultatet. Alla var inte glada över uppgörelsen, ska jag säga. Allra argast var Jonas Sjöstedt från Vänsterpartiet. I dag har han skäl att vara desto gladare.

Jag tycker att det är intressant att civilministern ger ett löfte till Julia. Jag hoppas att det stämmer. Jag kan avslöja att hon går på Internationella Engelska Skolan. Jag hoppas att Jonas Sjöstedt också bekräftar att den skolan fortsättningsvis kommer att kunna bedriva sin verksamhet i Sverige, för det tror jag vore bra för svensk skolutveckling.

Jag vill i min avslutning tala om tre stycken v:n. Det handlar om vinster, valfrihet och vägval. Jag tror att det är dags att bredda perspektivet med vinster. Det råder ingen tvekan om att vi ska ha ett tufft regelverk som sätter stopp för kortsiktiga vinster på bekostnad av kvalitet. Men det är också viktigt att vi ser de vinster som uppstår för elever som får en skola som de trivs på och för äldre som får en hemtjänst som betyder trygghet. De vinsterna ser inte regeringen, och allra minst Vänsterpartiet.

För oss är valfrihet att man har möjligheten att välja själv. Efter det att till exempel Skolinspektionen har gjort en tuff kontroll har man möjligheten att välja skola. Då ska det inte finnas ett socialdemokratiskt kommunalråd som säger: Jag vill inte ha den här skolan av ideologiska skäl! Detta är en valfrihet och en verklig makt som de enskilda ska ha.

Det tredje är vägvalet. Jag tror att det är tydligt i debatten att det finns två vägar att gå. Antingen väljer vi att gå på vad som är en svag vänsterregerings väg, en regering som försöker göra en dramatisk förändring av en av hörnstenarna i den svenska välfärden, eller också väljer vi det som allianspartierna framhåller i dag: att sätta fokus på kvalitet och se till att få ordning och reda i välfärden men också att slå vakt om valfriheten.

Nu är valrörelsen över – ni kan sluta vara populistiska. Nu är det dags att ta ansvar, och då duger det inte att komma med uppgörelser med vänsterpartier som hotar verksamheter över hela vårt land.
(Applåder)

Anf. 12 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Vi har ännu inte fått ta del av alla de skarpa förslag som regeringen har inom vården, omsorgen eller skolan.

Det finns visioner, målsättningar och en gemensam syn på välfärdssektorn, vilka vi i Sverigedemokraterna till viss del kan hålla med om. Så som jag tidigare nämnt i debatten vill vi exempelvis se en långsiktig verksamhet med fokus på kvalitet men även att kommunerna får möjlighet att sätta stopp för eventuella överetableringar.

När det gäller lagen om valfrihet har denna för många patienter och brukare varit av stor betydelse, både för att stärka patientens och brukarens egen valfrihet och för tillgängligheten inom primärvården. Den innebär att oavsett politisk situation i landstingen eller regionerna har alla patienter rätt till valfrihet inom primärvården. Det är något som vi ska slå vakt om. Lagen har även hjälpt alla de seriösa vårdföretag som i dag har tusentals nöjda patienter runt om i landet.

Som jag nämnde tidigare finns det både för- och nackdelar i de flesta verksamheter, både inom privat och offentligt driven vård. Det har vi sett de senaste åren. Det har funnits händelser inom exempelvis äldreomsorgen som har gjort mig bestört och som äldre människor aldrig ska behöva uppleva, särskilt inte i den hjälplösa situation som de befinner sig i.

Det har alltså uppstått missförhållanden. Vi måste göra allt som står i vår makt för att det inte ska hända igen. Men det jag vill lyfta fram här är att oavsett vad som har hänt är det viktigt att påpeka att det har hänt både inom offentligt och privat finansierad vård. Alla minns vi säkert vanvården på det privat drivna äldreboende som Carema hade ansvar för, men vi minns kanske också *Uppdrag Granskning*-reportaget från 2010 om ett äldreboende i Piteå där äldre, dementa människor blev inlåsta nattetid på obemannade avdelningar. Den verksamheten var kommunalt driven.

Brister finns alltså inom både offentlig och privat vård, vilket också Socialstyrelsen har påpekat. Det är bristerna vi ska åtgärda och förhindra, inte möjligheten för människor att välja vilken utförare de vill ha.

Herr talman! Nu har regeringen för avsikt att avskaffa den nationella regleringen om vårdval i primärvården med en beredningsprocess som har varit alltför hastig och ett förslag som inte har fått en grundlig konsekvensanalys.

Vi menar att det finns en överhängande risk att den likvärdiga hälso- och sjukvården hotas om lagregleringen om vårdval tas bort. Patienternas valfrihet blir i praktiken beroende av vilket enskilt landsting de bor i. Ojämligheterna över landet i fråga om tillgång till vård för patienter riskerar att förstärkas ytterligare. Det är ingenting vi kan ställa oss bakom.

Sedan vårdvalet infördes har tillgängligheten i primärvården blivit klart bättre. Vi har fått fler vårdcentraler totalt sett i landet, och antalet privata vårdcentraler har i stort sett fördubblats.

Jag tror i och för sig inte att det finns en majoritet här i kammaren för att avskaffa den nationella regleringen om vårdval i primärvården, vilket gör mig än mer frågande till hur regeringen resonerar i frågan. Man har som avsikt att förslaget ska börja gälla redan från nästa år. Men jag vill vara tydlig med att säga: Vi kommer absolut inte att gå med på ett förslag som hotar kvalitet, tillgänglighet eller valfrihet inom hälso- och sjukvården.

Anf. 13 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! Vi i Miljöpartiet anser att valfrihet är viktig. Det ska finnas olika aktörer och olika sätt att bedriva verksamheter. Men det ska inte vara vinstbegäret som styr. Valfrihet och vinstbegär är inte samma sak.

Moderaterna och de övriga allianspartierna däremot vill göra gällande att valfrihet och vinstutdelning är samma sak. Stoppar man vinstutdelning till aktieägarna stoppar man valfriheten. Det är helt fel. Det är ett sätt för allianspartierna att vilseleda opinionen. Men tack och lov är opinionen och svenska folket inte så lätt lurade.

Det jag håller i handen är SOM-institutets stora undersökning av svenska folkets attityder till valfrihet och vinstutdelning. Vad säger den? Jo, en stor majoritet av svenska folket säger ja till valfrihet men nej till vinstutdelning. Det finns ett brett folkligt stöd för vårt förslag som vi vill gå vidare med.

Nyss hävdade Moderaterna återigen här i talarstolen att vi frångår Friskolekommitténs överenskommelse. Det är fel. Vad var vi överens om? Jo, vi var överens om långsiktigt ägande, om huvudmannens lämplighet och vandel, om att offentlighetsprincipen ska införas, om att meddelarskydd ska införas för medarbetarna. Det var sådana frågor vi var överens om. Men den fråga som vi diskuterar i dag var vi inte överens om.

Jag läser för Tomas Tobé ur den utredning som han refererar till. Det här säger Friskolekommittén: ”Det finns olika uppfattningar i kommittén om huruvida ett krav på en syftesparagraf bör införas.” Här säger alltså kommittén att om detta var man inte överens. Dessutom lämnade vi ett särskilt yttrande tillsammans med Socialdemokraterna där vi sade klart och tydligt att vid en valseger kommer vi att införa detta.

Friskolekommitténs överenskommelse och alla punkter som vi har kommit överens om står vi fortfarande fast vid. Men det vi lovade väljarna och det vi skrev här, att vi kommer att införa en vinstsyftesparagraf, går vi vidare med.

Därför är det viktigt att återigen upprepa från Miljöpartiets sida: Vi är för valfrihet, och vi är för olika alternativ, men vi är inte för att våra barns och ungdomars skolpengar ska gå till vinstdrivande företag. Skolans pengar ska stanna inom skolan och gå till eleverna och till personalen.
(Applåder)

Anf. 14 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Varje gång jag får höra att valfriheten har gått för långt, att valfrihet är en onödig lyx som vi kan minska eller backa tillbaka lite, att vi har ett extremt valfrihetsläge, då tänker jag samma sak: Vilket Stockholmsperspektiv vi har i den här debatten!

Det stora problemet, det riktiga problemet i Sverige i dag, är ju brist på valfrihet. Det är inte att det finns för många alternativ; det är att det inte finns några alternativ alls.

I knappt en tredjedel av Sveriges kommuner finns det inga friskolor över huvud taget. Det finns bara kommunala skolor. Vi vet från undersökningar och forskningsrapporter att kunskapsresultaten utvecklas sämre när det inte finns några alternativ över huvud taget.

Det är bara hälften av landets kommuner som har infört lagen om valfrihet i fråga om hemtjänst. Ungefär hälften av den svenska äldre befolkningen har alltså inget annat än ett kommunalt monopol att vända sig till när det är dags att ta hjälp av den delen av välfärden. När det är dags för någon att komma hem till mig och erbjuda mig hemtjänst är jag förpassad till det kommunala monopolet.

Ibland sägs det att valfrihet bara kan uppnås i storstäder och att det bara är i våra tätbefolkade regioner som valfrihetsreformer får någon effekt. Men om vi testar de påståendena mot verkligheten framträder en annan bild.

I mitt eget län, Västernorrland, finns det inom hemtjänsten valfrihet i två av länets sju kommuner. Då kan man undra: Varför har det inte uppstått några alternativ? Varför finns det ingen valfrihet i Örnsköldsvik, Sollefteå, Kramfors, Timrå eller Ånge? Är det för att inga företag eller andra aktörer vill etablera sig? Är det för att inga äldre vill välja något annat än det kommunala monopolet? Nej, det är för att de inte får. De är förbjudna. Entreprenörer och andra aktörer är förbjudna att komma med alternativ. Äldre är förbjudna att välja någonting annat än det kommunala monopolet. Och de som sitter och förbjuder är Ardalan Shekarabis partikamrater och Jonas Sjöstedts partikamrater på lokal och regional nivå.

Samtidigt visar landsbygdskommuner som Krokom, Haparanda och Storuman att det visst går att åstadkomma valfrihet inom välfärdssektorerna, trots en väldigt gles befolkning.

Det här är allvarligt på individnivå. För det är sorgligt när politiska beslut sätter stopp för människors fria vilja och högst naturliga önskan. Men ännu värre är de mer långsiktiga konsekvenserna av dessa kommunala monopol och dessa kommunala förbud. Fortsätter denna hämmande och tillbakatryckande politik får nämligen kritikerna rätt. Då blir valfrihet i stort ett storstadsprivilegium, som det i dag i mångt och mycket är. Människor kommer att välja bort att flytta till och verka i de regioner och kommuner i landet som inte kan erbjuda den valfrihet som allt fler ser som något fullständigt naturligt. Det handlar om att jag själv har möjlighet att välja.

Därför måste vi stå upp för att fortsätta denna resa mot valfrihet och egenmakt i hela landet. Sätter vi nu klackarna i backen och drar i handbromsen, som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill, blir valfriheten ett storstadsprivilegium. Det kan vi aldrig acceptera.

Vi måste också se kvaliteten i det här. Varför diskutera vinster när det viktiga är kvalitet? Jag går inte till en vårdcentral, en skola eller vad det nu är på grund av vad som står på sista raden i balansräkningen. Det handlar om den upplevda kvaliteten och vad jag får ut för välfärd. Därför ska vi alltid sträva efter högre kvalitet, och vi ska aldrig acceptera dålig kvalitet, oavsett om det är i kommunalt, ideellt eller privat drivna verksamheter.

(Applåder)

Anf. 15 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Den här debatten har följt kända linjer, kända konfliktlinjer, i svensk politik om synen på privatiseringar och hur vi använder våra gemensamma resurser bäst.

Det jag saknar mest är en självkritik från de borgerliga partierna. Vad har ni att säga till de tusentals elever vars skola gick i konkurs? Vad har ni att säga till dem som jobbar på äldreboenden som har mycket färre arbetskamrater och får slita mycket hårdare? Ni har ingenting att säga till dem. Det är priset man betalar för en marknad. Några vinner. Några förlorar. Några får en bra vård. Andra får en dålig vård.

Det är här skiljelinjen går. Vi menar att alla har rätt till en bra välfärd. Det är det som är grunden, och där passar det kortsiktiga vinstintresset väldigt dåligt in.

I den här debatten har vi sett fem borgerliga partier. Sverigedemokraterna har visat sig som det rena högerparti man faktiskt är. Per Ramhorn säger att LOV är en framgångssaga som har gett bättre tillgång till vård. Det var ju otur att Riksrevisionens rapport läckte ut – jag tror att det var i går. Det står att Riksrevisionen sågar LOV och att det inte går att mäta några sådana framsteg över huvud taget. Det är borgerlig ideologi, inget annat.

Lika fel är det när Sverigedemokraterna talar om att personalen har det lika bra i den privata äldreomsorgen. Vad utmärker den privata äldreomsorgen när det gäller arbetsvillkor för dem som jobbar där? Jo, att det är mer ovanligt med heltidstjänster, att det är färre som får ett fast jobb och att man har färre arbetskamrater. Det är kanske därför som Kommunals egna medlemmar säger att de hellre jobbar åt kommunen, trots de fel och brister som ofta finns där också, naturligtvis.

Här visar sig Sverigedemokraterna som det högerparti det faktiskt är, som lojalt sluter upp bakom vinstintresset i välfärden. Ni låtsas att ni kritiserar vinstjakten. Ni låtsas att ni inte tycker om riskkapitalbolagen i välfärden. Men ni säger i nästa andetag: Men vi ska rädda dem.

Vad händer när ni röstar för att behålla tvångslagstiftningen LOV? Ja, det påverkar inte valfriheten i fråga om att välja vårdcentral, för ingen vill ta bort den valfriheten. Det har ingenting med saken att göra. Men ni räddar riskkapitalbolagens oinskränkta rätt att skära ut lite profit ur välfärds-kakan. Det är deras intressen ni försvarar.

Jag tror att många väljare som trodde att Sverigedemokraterna var kritiska till vinster i välfärden och värnade dem som jobbade där är gruvligt besvikna för att ni visar er vara ett borgerligt parti bland de andra, varken mer eller mindre.

Tomas Tobé frågade mig om friskoleuppgörelsen. Ja, vi är inte en del av den uppgörelsen. Jag tycker att det är en dålig uppgörelse som inte gör någonting åt de grundläggande problemen i svensk skola. Är den upphävd eller inte? Ja, det får väl de som ingått uppgörelsen bråka om. Jag har ingen åsikt om den saken. Det får ni avgöra.

Det intressanta, tycker jag, är att de förslag som kommer nu gör någonting åt problemen och därför gör friskoleuppgörelsen irrelevant. Det är det som är det intressanta.

Jag har blivit anklagad av Kristdemokraterna för att vi är ideologiska i den här debatten. Jag kan medge att vi är ideologiska. Jag tycker att det finns någonting fint och någonting ideologiskt i själva tanken att vi bidrar var och en efter förmåga och att vi får efter behov. Vi är alla lika – rik eller fattig, glesbygdsbo eller storstadsbo. Vi ska ha samma rätt till välfärden. Den ska inte marknaden bestämma. Det är en rätt som vi har, och den går att förena med både mångfald och valfrihet utan att ha vinstjakt.

Vänsterpartiet har framställts som en vinnare på den här uppgörelsen. Det är möjligt att vi är det, trots att vi inte har fått igenom allt vi vill. Men de stora vinnarna är alla som behöver och använder välfärden och alla som arbetar i den. Grattis!
(Applåder)

Anf. 16 CHRISTER NYLANDER (FP):

Herr talman! Jonas Sjöstedt frågade oss i Alliansen vad vi har att säga. Varför har vi ingen självkritik? Visst har vi också sett att det finns brister, i offentlig verksamhet liksom i privat verksamhet. Vi har idkat självkritik, och vi har försökt göra någonting åt det här. Vi har kommit överens, i en friskoleöverenskommelse, med Socialdemokraterna och Miljöpartiet om verk samma åtgärder för att göra någonting åt detta. Det var vårt svar i fråga om de bristerna, och vi har varit beredda att göra ytterligare.

Vi har skärpt Skolinspektionen, till exempel, för att se till att det inte finns brister eller minimera bristerna eller bekämpa bristerna både i offentliga och privata skolor, bara för att ta ett exempel.

Jonas Sjöstedt sade att friskoleöverenskommelsen nu är irrelevant. Det skulle vara väldigt intressant att höra statsrådets bedömning av den bedömningen. Är friskoleöverenskommelsen irrelevant?

Herr talman! Det låter ibland på företrädarna för regeringen och Vänsterpartiet som att deras förslag inte skulle få någon effekt. Det är lite kons-

tigt. I ena minuten pratar de med rödflammande retorik om hur de ska bekämpa privata intressen, och i nästa säger de: Men det får inga konsekvenser för vanligt folk.

Det är klart att det får. I några landsting kommer man kanske inte att kunna välja vårdcentral så som man kan i dag. Kommunpolitiker kommer att få avgöra vilka friskolor som ska få lov att etablera sig i kommunen. De som har valt att driva sin verksamhet i aktiebolagsform är nu oroade för sin framtid. Det finns över 11 000 företag som sysslar med vård och omsorg, och de har 160 000 anställda. Det är klart att det får konsekvenser. Det finns 44 000 barn i förskolor som är fristående. Det är klart att det får konsekvenser. Det finns 1 000 skolor över hela Sverige som berörs. Det är klart att era förslag får konsekvenser för vanligt folk, för vanliga människor i deras vardag.

Herr talman! Den rödgröna regeringen vände sig till Vänsterpartiet – det får också andra konsekvenser. Jag får nu en del inbjudningar från statsråd som vill diskutera hur deras politik ska kunna komma igenom riksdagen när de inte har majoritet, hur deras propositioner ska se ut för att det ska finnas majoritet i den här kammaren för dem.

Men vad är de överenskommelserna värda när man går ifrån tidigare överenskommelser som man har gjort? Då säger några: Vi har inte brutit någon överenskommelse. Så kan man kanske se det, men om två fotbollslag kommer överens om att man ska ha elva spelare var på planen, och det ena laget kommer med tolv spelare och säger att vi hedrar överenskommelsen, för vi är elva spelare, vi bara lade till en – är det då att bryta mot en överenskommelse eller inte? Det är ju så Socialdemokraterna och Miljöpartiet har gjort nu.

Regeringen hade kunnat gå den andra vägen. Man hade kunnat diskutera vidare med Alliansen. Man kunde ha hedrat den överenskommelse vi hade. Man hade kunnat fundera på om vi kunde utvidga, förbättra och stärka den. Man hade till exempel kunnat se om vi kunde ge Skolinspektionen ytterligare verktyg på skolområdet. Bara i den senaste omgången ser vi hur Skolinspektionen stoppade ungefär hälften av ansökningarna till nya friskolor för att man tyckte att det var dåliga elevprognoser, dåligt på skolbibliotekssidan, dåliga skollokaler och dålig ekonomi. Systemet fungerar alltså.

Om ni tyckte att vi behövde göra mer hade vi kunnat fundera på hur det där kunde utvecklas ytterligare.

Ni valde dock en annan väg. Ni valde att ge mer makt till politiker, både på kommunal och landstingskommunal nivå. Ni valde att minska medborgarnas rätt att välja. Det blir nu färre föräldrar som kan fundera på vilken förskola och vilken skola som är bäst för just deras barn.

Därmed har ni också medvetet försämrat möjligheterna för framtida överenskommelser. Det blir svårare för regeringen och Alliansen att lita på varandra. Det är klart att när ni kommer med förslag på nya överenskommelser så tvekar vi, eftersom ni har brutit överenskommelser tidigare.

Herr talman! Den här regeringen brukar kalla sig för en samarbetsregering, men när man betar sig så här ökar risken för att man snarare blir en övergångsregering.

(Applåder)

Anf. 17 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! När jag hör Jonas Sjöstedt beskriva de privata utförarna påminner det om när en skilsmäsoadvokat tillåts definiera vad ett äkten-
skap är.

Jag har ingenting emot, Jonas Sjöstedt, att ni är ideologiska. Att grunda sin politik på ideologi är någonting bra. Men det är inte lika bra oberoende av vilken ideologi man grundar den på.

Vi grundar vår politik på den kristdemokratiska ideologin. Det som förvånar mig är Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som har ställt sig bakom den vänsterpartistiska ideologin, där makt till politiker blir viktigare än makt till medborgare. Hade ni varit intresserade av kvaliteten i välfärden hade ni i stället kommit med förslag som bygger på att fortsätta utveckla kvaliteten. Det är det som är den kristdemokratiska ideologin, som har legat till grund för det vi i Alliansen har gjort.

Vi vill fortsätta ha en solidarisk finansiering av välfärden men så långt som möjligt låta medborgarna ha ett inflytande över det som gäller det som är närmast: vilken skola barnen ska gå i, vem som ska utföra vården och vem som ska komma hem till mig när jag är väldigt beroende av hjälp.

Det är också därför vi under Alliansens regeringstid har ökat resurserna till välfärden. Bara inom äldreomsorgen har vi ökat resurserna med 25 procent de senaste åtta åren. Här har dock ett av de första initiativen från den förra regeringen varit att skrota Äldreutredningen, som skulle skapa förutsättningar för en ökad kvalitet inom äldreområdet.

När man beskriver det här målas alltid bilden upp av hur miljarder och åter miljarder hamnar i skatteparadis. Men Alliansregeringen tog tag också i detta. Vi tog tag i skatteplanering och räntesnurror för att försäkra oss om att eventuella vinster beskattas i Sverige.

Låt mig ge ett historiskt perspektiv och fundera på vem som har uttalat de här orden: ”I ett rikare samhälle, där standarden stiger och många av de grundläggande frihetsproblemen är lösta, kan man öka ambitionsgraden och ställa upp djärvare mål för politiken. Där kan man medvetet inrikta samhällets åtgärder på sådant sätt, att de vidgar den enskildes frihetssfär, anpassa insatserna efter de enskilda människornas särskilda förutsättningar och därmed öka deras möjligheter att välja hur de vill forma sin tillvaro.”

Det är inte en borgerlig politiker som har skrivit detta. Det är ord från Tage Erlander. Han skrev det 1962. Nu, drygt 50 år senare, känns hans tankar mer samtida än den nuvarande regeringens. Den nya regeringen backar med stadiga steg tillbaka till ett svunnet vänsterparadis, och förlo-
rarna är medborgarna – de som egentligen borde vara i välfärdens fokus.

Jag har några frågor till civilministern. Kommer ni att lyssna på kritiken från Läkarförbundet, Vårdförbundet och de andra?

Inom tandvården och inom assistans har det länge funnits möjlighet att välja. Det har fungerat väl för dem som väljer utförare där. Jag undrar: Kommer ni att gå vidare och förbjuda valfrihet och vinst också på dessa områden? Är detta bara början?

(Applåder)

Prot. 2014/15:16

5 november

*Aktuell debatt
om valfrihet och
vinst i välfärden*

Anf. 18 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Som statsråd med ansvar för kommunala frågor blir jag lite bekymrad när jag lyssnar på den här debatten. Vi ska inte tala nedsättande om våra företrädare i landets kommuner och landsting. Vi ska inte svartmåla kommunsektorn. Kom ihåg vår grundlag, 1 kap. 1 §: ”Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statsskick och genom kommunal självstyrelse.”

De sista två orden är en viktig del av vår samhällsmodell. Vi måste ha tillit till och respekt för de människor som är verksamma i kommunsektorn. Att delegera beslut till kommunsektorn, att flytta besluten närmare människor, är inte ett hot mot välfärden utan ett sätt att utveckla välfärden.

Vi har enorma utmaningar när det gäller den offentliga sektorns utveckling i vårt land. Ska vi lyckas utveckla den, ska vi lyckas ha en hållbar finansiering av den offentliga välfärden, ska detta göras tillsammans med Sveriges kommuner och landsting, tillsammans med alla de människor som är engagerade i kommunsektorn. Besluten ska fattas nära människorna. Den här regeringen kommer att stå upp för den kommunala självstyrelsen.

Herr talman! En fråga har kommit bort i den här debatten, och det är den om medarbetarna. Det är allvarligt att allt fler yrkesgrupper i den gemensamma sektorn slår larm om att deras arbeten har tagits över av ekonomiska ersättningsmodeller och detaljstyrande administration. Regeringen vill se en ny styrning av offentlig sektor, där professionernas kunskaper och yrkesetik blir vägledande. Genom att låta profven vara proffs skapas verkligt utrymme för innovationer och utveckling. Detta måste drivas av dem som känner verksamheten allra bäst, nämligen de som jobbar med den, i nära samverkan med brukare, kommuner och forskningen.

En större frihet för medarbetarna i offentlig sektor skapar bättre välfärd för vårt samhälle.

(Applåder)

Anf. 19 TOMAS TOBÉ (M):

Herr talman! Vi har ju talat en hel del om uppgörelser i den här debatten. Det är klart att det är på det sättet att det gjordes en uppgörelse. Den innebar såklart att vi skulle visa respekt för kommunerna. Vi skulle se mer av samförstånd. Vi talade då om samförståndsavtal.

Men vi talade inte om ett kommunalt veto, det vill säga någonting annat. Ingenstans stod det i vallöftena från Miljöpartiet.

Vi talade om att vi ska se till att man inte kan dra ned på lärare och försämra kvaliteten. Ingenstans i överenskommelsen talade vi om att vi här i riksdagen ska bestämma exakt hur man organiserar verksamheten på varenda skola.

Det är väl uppenbart att ni har frångått uppgörelsen, och Jonas Sjöstedt ska väl egentligen inte behöva förklara det här för regeringen. Stå för vad ni har gjort! Ni har valt Vänsterpartiet på bekostnad av valfriheten.

Det är uppenbart att statsrådet i den här debatten mer har argumenterat för valfrihet än om själva innehållet i den rödgröna uppgörelsen. Jag kan förstå det, för jag vet att väldigt många socialdemokrater inte tycker att innehållet i den här uppgörelsen är bra. Jabar Amin tar till och med till siffror om opinionen. Jag säger bara så här: Pröva nu att gå fram med den

politiken, att stänga ned skolor och vårdcentraler och ta bort hemtjänstföretag. Vi möter gärna väljarna 2018, och så får vi se om de väljer valfrihet och ordning och reda i välfärden.

Vi i Alliansen kommer att forma en mycket stark opposition mot en svag vänsterregering, som just nu har riktat in sig mot en av hörnstenarna i den svenska välfärden, det vill säga en gemensamt finansierad välfärd och även möjligheten att välja. Där kan man lita på Alliansen, herr talman! (Applåder)

Anf. 20 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Jonas Sjöstedt frågar mig vad jag ska säga till personalen inom äldreomsorgen där bemanningen är låg. Jag kan säga till personalen att vår motion om riktlinjer om bemanningskrav inom demensvården bifölls. De kommer att börja gälla i mars nästa år. Det innebär att det inte kommer att få finnas obemannade avdelningar, och det kommer även att vara de äldres behov som kommer att styra bemanningen. Det är tack vare en SD-motion.

Herr talman! Valfriheten kan innebära många olika saker. Valfrihet inom äldreomsorgen kan innebära att äldre personer kan välja om hon eller han vill bo kvar hemma eller få en plats på ett äldreboende. Men valfrihet kan också innebära att själv få bestämma vem som ska hjälpa till med duschning eller toalettbesök i hemmet.

Valfrihet inom skolans värld kan innebära att föräldrar och elever fritt kan välja skola. Valfrihet i sjukvården kan vara att fritt få välja den vårdcentral och den vård som passar bäst när man är sjuk.

För oss är det viktigt att valfriheten ska vara en valfrihet i livets alla situationer – gammal som ung. Makten att välja något ska ligga hos den enskilda individen, men makten ska också vara att kunna välja bort något man inte vill ha.

En nyligen gjord undersökning visar oss att åtta av tio svenskar vill ha valfrihet inom vården och omsorgen, och mer än hälften av svenskarna tycker att kvaliteten i vården blir bättre om medborgarna själva får välja vårdgivare. Undersökningen visar en tydlig signal från svenska folket om i vilken riktning vi bör gå i den här viktiga frågan.

Som jag har sagt tidigare i debatten, och jag säger det återigen, kommer vi inte under några omständigheter att gå med på förslag som hotar kvalitet, tillgänglighet eller valfrihet inom äldreomsorgen eller sjukvården.

Till sist vill jag tacka för den intressanta, givande och inte minst klargörande debatten i dag.

Anf. 21 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! I brist på principiella och hållbara argument tar Alliansen gång på gång till att vi har frångått överenskommelsen i Friskolekommittén.

Låt mig deklarerera för Christer Nylander, Tomas Tobé och alla andra företrädare för Alliansen att vi står fast vid allt vi har kommit överens om i Friskolekommittén om långsiktigt ägande, om offentlighetsprincipen, om meddelarskyddet, om huvudmannens lämplighet och vandel med mera. Men vi kompletterar med vad vi deklarerade redan då att vi kommer att göra.

Christer Nylander tog till metaforen att vi inte kan spela när något av lagen plötsligt vill ha tolv spelare. Vi kan säga tvärtom, nämligen att ni vill ha nio spelare. Nu blev det elva spelare – som det är. Det är vad vi har kommit överens om och vad vi har sagt i Friskolekommittén att vi kommer att göra.

Det är viktigt med valfrihetsreformen. Vi kommer att fortsätta att försvara den, och den kommer att stå fast. Mitt svar till Alliansen är att vi inte kommer att medverka till eller tillåta att våra barns och ungdomars skolpeng går till riskkapitalbolag.

Anf. 22 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Sedan det tidiga 1990-talet, då löntagarfonderna slutligen dog och begravdes, har faktiskt en sak gällt i svensk politik. Ingen har lyckats med att substantiellt minska friheten i det svenska samhället. Ingen av de större avregleringar eller frihetsreformer som vi har sett de senaste decennierna har rullats tillbaka, trots att det ibland har tagits initiativ syftande just till detta. Det gäller fritt skolval, friare regler för migration och televerksmonopolets avskaffande. Listan kan göras lång.

Låt mig hoppa över till den aktuella politiken. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet har de senaste mandatperioderna skällt och skällt över till exempel jobbskatteavdraget, som har gett vanliga löntagare den frihet som en extra månadslön per år innebär. När man nu har tagit makten väljer man, trots motståndet, att inte rulla tillbaka dessa breda skattesänkningar. Man ändrar lite i marginalen och höjer skatter som inte direkt påverkar folkflertalet, men de breda förändringarna, de stora skattesänkningarna, vågar man inte röra.

Herr talman! Jag ska försöka avsluta i en positiv anda. Även om det ser mörkt ut för den svenska valfriheten just nu, tror jag faktiskt inte att detta mörker kommer att bestå – av just den anledningen. Om det när dessa år av utredningar är till ända presenteras förslag som faktiskt innebär förbud mot ett stort antal av Sveriges skolor, som faktiskt drar tillbaka den valfrihet som en stor del av den svenska befolkningen har vant sig vid, kommer det att komma en reaktion. Den reaktionen finns det ingen socialdemokrat eller miljöpartist född att stå emot. Vi har sett att försök på kommunal nivå att dra tillbaka genomförda valfrihetsreformer inte har fungerat därför att människor uppskattar och vill ha friheten som reformerna innebär.

Det har varit en tydlig debatt. Vi ser hur Alliansen står upp för de valfrihetsreformer som har genomförts, och vi vill gärna fortsätta. Vi ser också hur vissa vill rulla tillbaka reformerna. Jag vet vilka som kommer att vinna slaget.

(Applåder)

Anf. 23 JONAS SJÖSTEDT (V):

Herr talman! Emma Henriksson lyfte fram att det är en ideologisk debatt. Det är det naturligtvis. Hon hänvisar till den kristdemokratiska ideologin, som har sin grund i det kristna idéarvet. Jag skulle bara vilja påminna om Jesus attityd till månglarna i templet. Det kanske saknas lite hos Kristdemokraterna i dag.

Vems valfrihet är det vi talar om? Vilken valfrihet är det vi talar om? Maktskiftet i Norrköping är belysande. Vänsterpartiet har tidigare haft ansvaret för äldreomsorgen. Det första de borgerliga partierna tog initiativ

till var att ta bort möjligheten till egna timmar i den kommunala hemtjänsten, som gav en verklig valfrihet i vardagen för dem som använder hemtjänsten. Vår utgångspunkt när vi talar om kvalitet är att människor ska ges möjlighet att påverka sin vardag, ha förtroende för en välutbildad personal, och inte enbart privata vinstdrivande företag ska ges möjlighet att plocka russin ur välfärdskakan.

En av de saker som har gjort starkast intryck på mig i alla långa debatter om vinster i välfärden är vad man gjorde i tv-programmet *Uppdrag granskning*. Man lät två elever, en med ett svenskklingande namn och en fin bakgrund tillsammans med en elev med ett utländskt klingande namn och en lite trassligare bakgrund, söka in till vinstdrivande skolor. Det framgick hur skola efter skola valde bort den elev som inte var lönsam, som inte passade in.

Det är rationellt för marknaden att agera så. Den eleven kanske var mindre lönsam för skolan. Men det strider i grunden mot hela välfärdens tanke, nämligen att den är till för oss alla och kanske allra mest för den som verkligen behöver välfärden. Då passar vinstjaktens logik inte in.

Det är denna debatten handlar om – att vi är lika, att vi hjälper varandra, att vi håller ihop, att vi inte är brickor i ett spel, inte kunder på en marknad. Därför är förslaget från regeringen och Vänsterpartiet så välkommet. (Applåder)

Anf. 24 CHRISTER NYLANDER (FP):

Herr talman! Den här debatten, Jonas Sjöstedt, handlar också om hur man ska se till att fler människor lyckas i skolan, oavsett vilken driftsform den har, och därmed får mer makt över sina egna liv.

Den här debatten handlar också om de människor som är sjuka och vill välja vem som ska ge vården. Den handlar också om de människor som nu funderar på vilket äldreboende deras föräldrar ska placeras på. Ska de själva få välja det som de tror passar bra, eller ska de tvingas att välja det som kommunpolitikerna tycker passar bäst?

När man funderar på detta och lyssnar på statsrådet Shekarabi när han citerar grundlagen står det klart att den enskilda medborgaren glöms bort någonstans. Jag håller med om att man inte ska prata illa om kommunpolitiker, men man får inte glömma att vi som är politiker har fått vårt uppdrag någonstans ifrån.

I grundlagen står det att makten utgår från folket. Den makt att styra landet som delegeras till politikerna på kommunal nivå, landstingsnivå och riksnivå måste förvaltas, men man får inte glömma bort att makten utgår från folket. Den makten måste finnas på så många ställen som möjligt, även när det gäller att välja var man vill gå i skolan och var man vill få sin vård.

Jag vill ha ett samhälle som präglas av dynamik, social rörlighet, frihet, valfrihet och strävsamhet, där människor som försöker förbättra sin egen och andras vardag får det enklare att genomföra ett sådant projekt. Därför var valfrihetsreformerna för 20 år sedan väldigt viktiga. Vi vann den debatten efter en ganska hård inledning, men vi från den liberala sidan kanske inte vårdade debatten tillräckligt väl. Nu ser vi hur den nya konservativa sidan – de som vill begränsa människors möjligheter och som tycker att man ska stanna på sin plats – flyttar fram sina positioner.

Jag tror att det är dags för liberaler i olika färger att ytterligare höja rösten i den viktiga frihetsdebatt som nu har förts.

(Applåder)

Anf. 25 EMMA HENRIKSSON (KD):

Herr talman! Jag ställde några frågor till civilministern. Tänker man lyssna på de väldigt kritiska remissinstanserna? Om man har assistans eller en tandläkare och har valt en annan utförare än den offentliga, behöver man då oroa sig för vad som kommer att hända med de verksamheterna?

Tyvärr fick jag inga svar. Egentligen är jag kanske inte så förvånad, för hela debatten om vinst i välfärden har präglats av dimridåer och ryktes-spridning. Om ett privat alternativ gör fel beskrivs det av Vänstern som att det är själva essensen i den privata utförarens existens. Men om en offentlig utförare gör fel nämner man aldrig ens att det är en offentlig utförare.

Tyvärr har man låtit debatten om vinster i välfärden bli de dubbla måttstockarnas paradiset. Det är tragiskt, för detta borde handla om kvalitet i vår gemensamma välfärd. Det är inte särskilt robinhoodskt att ge sig på medborgarnas makt och ge den till politikerna. Det ni gör är att ge er på form, inte kvalitet.

De främsta förlorarna kommer inte att vara de enskilda utförarna. Det kommer inte ens att vara den person som inte längre kommer att ha sin valda verksamhet kvar därför att den blir tvungen att slå igen, utan det kommer att vara alla vi som får en välfärd som tappar i kvalitet och utvecklingskraft. Det är tragiskt, herr talman.

(Applåder)

Anf. 26 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Välfärden kommer vi alla i kontakt med under livets gång. Det handlar om både de ljusa och de mörka stunderna och allt däremellan – ett barn som föds, den första skoldagen eller en vårdinsats som räddar ett liv.

I dag har vi fått en chans att tala om det som borde vara gemensamt för alla dessa situationer, nämligen att kvaliteten och individens behov alltid ska komma i första rummet. De senaste åren har vi sett exempel på att så inte alltid är fallet.

En av världens mest liberala lagstiftningar för privata utförare har utvecklat välfärden men också skapat oönskade konsekvenser. Vi har sett hur kvaliteten ibland har fått stryka på foten till förmån för vinsten, vi har sett hur konkurser lämnat elever i sticket och vi har sett hur företag som är beroende av skattepengar själva har undvikit att betala skatt i Sverige.

Trots den ideologiska retoriken här i kammaren i dag tror jag att det finns en bred enighet om att dessa avarter måste förhindras. Så länge det finns en enda elev som inte klarar skolan eller en enda person som får vänta på vård vet vi att det finns bättre användning för skattepengar än att de ska gå till vinst.

Ingen av oss kan säga: Välfärden är färdigutvecklad, behoven är fyllda och inget mer behöver göras. Ansvaret för att fortsätta att förbättra välfärden är vårt gemensamma. Den förra regeringen började städa upp i välfärdens avarter, och det arbetet ska fortsätta.

Vi är många partier här inne som vill bygga en bättre välfärd, utveckla mångfalden och slå vakt om valfriheten. I detta arbete behövs alla goda krafter.

Prot. 2014/15:16
5 november

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 4 november

2014/15:100 Nedläggning av Äldreutredningen

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2014/15:101 Saklig prövning av svenskt medlemskap i Nato

av *Johan Forssell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2014/15:102 Syftet med borttagandet av den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen

av *Finn Bengtsson* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2014/15:103 Effekterna av att stoppa Förbifart Stockholm

av *Lars Hjalmered* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 4 november

2014/15:42 Ratificering av Nagoyaprotokollet

av *Jens Holm* (V)

till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)

2014/15:43 Orimligt höga krav på den som vill hyra

av *Nooshi Dadgostar* (V)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2014/15:44 Norska pensionärens skatteproblem

av *Håkan Svenneling* (V)

till statsrådet Kristina Persson (S)

Prot. 2014/15:16
5 november

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 11.46.

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till och med § 12
anf. 11 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Eva-Lena Ekman

§ 1 Anmälan om vice ordförande i utskott	1
§ 2 Utökning av antalet suppleanter i utskott och EU-nämnd	1
§ 3 Val av extra suppleanter	2
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	3
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	5
§ 6 Informationsutbytesavtal med Macao SAR	5
Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU2	5
(Beslut fattades under § 11.)	5
§ 7 Informationsutbytesavtal med Grenada	6
Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU3	6
(Beslut fattades under § 11.)	6
§ 8 Lagen om kvotplikt för biodrivmedel och relaterade skattebestämmelser utgår	6
Skatteutskottets betänkande 2014/15:SkU4	6
(Beslut fattades under § 11.)	6
§ 9 Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning	6
Civilutskottets betänkande 2014/15:CU2	6
(Beslut fattades under § 11.)	6
§ 10 EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar – tillsyn och sanktioner	6
Civilutskottets betänkande 2014/15:CU3	6
(Beslut fattades under § 11.)	6
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	7
SkU2 Informationsutbytesavtal med Macao SAR	7
SkU3 Informationsutbytesavtal med Grenada	7
SkU4 Lagen om kvotplikt för biodrivmedel och relaterade skattebestämmelser utgår	7
CU2 Elektronisk ansökan om lantmäteriförrättning	7
CU3 EU:s tåg-, fartygs- och busspassagerarförordningar – tillsyn och sanktioner	7
Ajournering	7
Återupptagna förhandlingar	7
§ 12 Aktuell debatt om valfrihet och vinst i välfärden	7
Anf. 1 TOMAS TOBÉ (M)	7
Anf. 2 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	8
Anf. 3 TOMAS TOBÉ (M)	9
Anf. 4 PER RAMHORN (SD)	10
Anf. 5 JABAR AMIN (MP)	12
Anf. 6 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	13
Anf. 7 JONAS SJÖSTEDT (V)	15
Anf. 8 CHRISTER NYLANDER (FP)	16
Anf. 9 EMMA HENRIKSSON (KD)	18
Anf. 10 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	19
Anf. 11 TOMAS TOBÉ (M)	20
Anf. 12 PER RAMHORN (SD)	21
Anf. 13 JABAR AMIN (MP)	22

Anf. 14	EMIL KÄLLSTRÖM (C)	23
Anf. 15	JONAS SJÖSTEDT (V)	24
Anf. 16	CHRISTER NYLANDER (FP)	25
Anf. 17	EMMA HENRIKSSON (KD)	27
Anf. 18	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	28
Anf. 19	TOMAS TOBÉ (M)	28
Anf. 20	PER RAMHORN (SD)	29
Anf. 21	JABAR AMIN (MP)	29
Anf. 22	EMIL KÄLLSTRÖM (C)	30
Anf. 23	JONAS SJÖSTEDT (V)	30
Anf. 24	CHRISTER NYLANDER (FP)	31
Anf. 25	EMMA HENRIKSSON (KD)	32
Anf. 26	Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	32
§ 13	Anmälan om interpellationer	33
§ 14	Anmälan om frågor för skriftliga svar	33
§ 15	Kammaren åtskildes kl. 11.46.	34